

**Dr. Tülay Üstündağ**  
**Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi**  
**Eğitim Bilimleri Bölümü 06800 Beytepe Ankara**  
**E-Posta: tulayustundag61@gmail.com**  
**Ağ erişim: http://www.tulayustundag.com**

**Terakki Vakfı Okulları 2. Yazma Becerileri Sempozyumu.**

**7 Aralık 2013**

**Atölye Adı: DÜŞÜNmeden Yazılır MI?**

Yazmak, önce adını bir kağıtta görmek...  
Yazmak, sözcüklerle oyun oynamak...  
Yazmak, tümceleri cesurca sahiplenmek...  
Yazmak, satırlar arasında bin türlü yolculuk yapmak...  
Yazmak; her sayfayla geleceğe kalmak, belki yarın olmak...  
Yazmak; hep bir daha, baştan, yeniden düşünmek...

Bu atölyede buluşanlar; herhangi bir öğrenme ya da konu alanıyla sınırlı olmayan çeşitli yöntem ve teknikleri kullanarak, yazma becerilerini işe koşacaklardır. Bu amaçla; kağıt, sözcük, tümce ve satırlarla oyun oynayacaklar, yarın olmak için hep bir daha, baştan, yeniden düşüneceklerdir.

- **ÖN SÖZ: Hoş geldiniz! Tü özgeçmiş ☺**
- **Beklentiler, akıldan, yürekte geçenler...**

**Giriş etkinlikleri:**

1. **Çember:** Kümeden bir kişi akıldan, gizlice seçilir. Kimseye söylenmez. Başla dendiğinde herkes kendi seçtiği kişinin çevresinde üç tur atıp çembere geri gelir.
2. **Yeniden çember:** Kümeden yeni bir kişi akıldan, gizlice seçilir. Kimseye söylenmez. Başla dendiğinde herkes kendi seçtiği kişiye gider, sarılır ve çembere geri gelir.
3. **Adlar kağıtlara yazılır:** Kağıtlar sürekli tavana doğru atılır. Yere düşmemeleri için çaba gösterilir. İşaret verildiğinde bir kağıt tutulur. Üzerinde kimin adı yazılıysa o kişiye verilir. Kağıdı verirken ad söylenir. Adların unutulmamasına dikkat edilir.
4. **Adının harfleri ve bireysel özellikler:** Herkes adının ilk harfiyle adı başlayan birini bulur ve ortak bir özellik bulunarak birbirine söylenir. İlk harfi aynı olmayanlar da ikili olur ve ortak bir özellik söyler. (Adının ikinci harfi, adının son harfi, soyadının ilk harfi vd.)
5. **Tablo doldurma:** Tablodaki kişisel özelliklere göre kişiler bulunur, adları boşluklara yazılır. Bitince her katılımcı tablonun altına kendi adını yazar ve duvardaki kağıt üzerine yapıştırır!

**Kişisel Özellikler Tablosu**

<b>Kişisel Özellikler</b>	<b>Adlar</b>
1. Marmara Bölgesinde doğan	
2. Lisede görev yapan	
3. Çocukluğunda evcilik oynayan	
4. Kamu kuruluşunda çalışan	
5. Turkcell telefon hattı kullanan	
6. Aralık ayında doğan bir çocuk tanıyan	
7. Kasım ayında sinema, tiyatro, konser vd. giden	
8. En az bir kardeşi olan	
9. Bir çalgı/enstrüman çalmayı bilen	
10. Çocukluğunda ağaca, tepeye vd. tırmanan	

**Geliştirme etkinlikleri:**

6. **ROL OYNAMALAR, CANLANDIRMALAR.** Karşılıklı iki kümeyle 0-9 ve 10-18 yaşlardaki bireyin günlük yaşamındaki etkinlikler canlandırılır: Televizyon izlemek, kitap/gazete okumak, yatak toplamak, ayakkabı boyamak, gitar çalmak, kağıt mendil satmak, çiçek sulamak, ütü yapmak, meyva doğramak, bebek uyutmak, makyaj yapmak, saç traşı olmak, yer silmek, balkon yıkamak, bulaşık makinasını boşaltmak, bilgisayarda oyun oynamak, bulmaca çözmek, alış-veriş yapmak vd.
7. **BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ:** Sizce çocuk hakları nelerdir?
  - Çocuğun ana babasının ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, çocuğun esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler, bu amaçla tüm uygun yasal ve yönetsel önlemleri alırlar,

- yaşama ve gelişme hakkı,
  - sağlık hizmetlerine erişim hakkı,
  - eğitime erişim hakkı,
  - insana yakışır bir yaşam standardına erişim hakkı,
  - istismar ve ihmalden korunma hakkı,
  - ekonomik sömürüden korunma hakkı,
  - ifade özgürlüğü hakkı,
  - düşünce özgürlüğü hakkı,
  - sosyal güvenlik hakkı,
  - çocukların kendileriyle ilgili konularda görüşlerini dile getirme hakkı vd.
8. Gazete haberi dağıtılır ve ilk paragrafı okunur.
- **İLK ADIM. Örnek olma: İlk paragraf** okunur ve yüksek sesle **özetlenir!** Özet, özgün metinden kısa olmalı ve bütün önemli fikirleri içermelidir. Etkinliğin ilk adımının bu olduğu katılımcılara söylenir.
  - **İKİNCİ ADIM. Örnek olma:** Katılımcılara ilk paragrafa ilgili **iki soru sorulur** ve yanıtlamaları istenir! Etkinliğin ikinci adımının bu olduğu katılımcılara söylenir.
9. **İKİLİ OKUMA-ÖZETLEME YÖNTEMİ.** A ve B kişisi olarak ikili kümeler oluşturulur.
- A, **ikinci paragrafı** okur ve okuduğunu yüksek sesle özetler!
  - B, ikinci paragrafa ilgili sorular sorar ve yanıtları dinler!
  - B, **üçüncü paragrafı** okur ve okuduğunu yüksek sesle özetler!
  - A, üçüncü paragrafa ilgili sorular sorar ve yanıtları dinler!
  - A, **dördüncü paragrafı** okur ve okuduğunu yüksek sesle özetler!
  - B, dördüncü paragrafa ilgili sorular sorar ve yanıtları dinler!
10. **3N TABLOSU.** 3N Tablosu tahtaya asılır (yazılır).

Neler Biliyoruz?	Neler Bilmek İstiyoruz?	Neler Öğrendik?

- Katılımcılardan 3N Tablosu'nun **Neler Biliyoruz?** bölümünü ikili okuma-özetleme yöntemi çalışmasına dayanarak ellerindeki kağıtlara yazmaları istenir.
  - 3N Tablosu'nun **Neler Biliyoruz?** bölümü ile ilgili düşünceler gönüllü ikililerden başlamak üzere okunur, tahtadaki tabloya yapıştırılır.
11. **ÇE TABLOSU.** Çocuk Evlilikleri Tablosu katılımcılara dağıtılır. Bireysel olarak doldurulur, gerekçeler yazılır. ÇE Tablosu üzerinde sınıfça konuşulur, gerekçeler paylaşılır.

### ÇOCUK EVLİLİKLERİ TABLOSU

Çocuk evlilikleri ile ilgili ifadeler	Uluslar arası sözleşmeler ile ilgili	Uluslar arası sözleşmeler ile ilgili değil	Karar veremedim	Çünkü
1) Çocuk evliliği çok büyük oranda kız çocuklarını etkilemekte, onları ailelerinden ve arkadaşlarından ayırmakta, çocukluklarını ellerinden almaktadır.				
2) Çocuk evliliği çoğunlukla erken ve sık gebeliklere yol açmakta ve anne ve çocuk ölüm riskini artırmaktadır.				
3) 18 yaşından küçüklerin evlenmek için ebeveynlerinin onayını almaları gerekmektedir.				
4) Erken evlilikler, resmiyetin söz konusu olmadığı ve yasal anlamda bağlayıcı hakları beraberinde getirmeyen dini evlilikler biçiminde gerçekleşmektedir.				
5) Evlilikle ilgili resmi veriler yalnızca resmi evlilik törenleriyle yapılan evlilikleri kapsamaktadır.				
6) Çocuk evliliklerinin nedenleri ve sıklığı bölgeden bölgeye, topluluktan topluluğu ve durumdan duruma değişiklikler göstermektedir.				

12. Çocuk Evlilikleri bilgi notu bireysel olarak okunur.
13. **İKİLİ KÜME.** A ve B kişisi yeniden bir araya gelir. Çocuk Evlilikleri bilgi notundan yararlanarak, 3N Tablosu'nun **Neler Bilmek İstiyoruz?** bölümüne ilişkin görüşler kağıtlara yazılır.
14. 3N Tablosu'nun **Neler Bilmek İstiyoruz?** bölümü ile ilgili düşünceler gönüllü ikililerden başlamak üzere okunur, tahtadaki tabloya asılır!
15. Gazete haberinin **ikinci** sayfası okunur.
16. **KÜÇÜK KÜMELER.** Dört kişilik kümeler oluşturulur. Haberin ikinci sayfasından yararlanarak, 3N Tablosu'nun "**Neler Öğrendik?**" bölümüne ilişkin görüşler kağıtlara yazılır.
17. 3N Tablosu'nun **Neler Öğrendik?** bölümü ile ilgili düşünceler gönüllü ikililerden başlamak üzere okunur, tahtadaki tabloya asılır!

#### **Sonuç Etkinlikleri:**

18. **KÜÇÜK KÜMELERDE DONUK İMGELER.** Önceki çalışmada bir araya gelen dört kişilik kümeler atölye boyunca yaşanılanları 3'er donuk imgeyle gösterir. İlk küme imgelerini paylaşırken; diğer kümelerdeki katılımcılar, görüntülerdeki kişilerin duygularını, düşüncelerini ifade eden tümceler söyler.
19. **ÇABUK YAZ YÖNTEMİ.** Katılımcılara kağıt dağıtılır. 5-8 dakika içinde, atölye hakkında düşünce, duygu ve görüşlerini yazmaları istenir. Kağıda adlarını yazıp yazmama konusunda özgür oldukları söylenir.
20. İsteyen katılımcılar yazdıklarını sözel olarak paylaşır. Başlangıçtaki beklentiler, akıldan ve yürekte geçenlerle atölye sonundakiler karşılaştırılır.
21. **DÜŞÜNmeden Yazılır MI?:** Atölyenin adı, içeriği ve etkinlikler arasındaki ilişkiler paylaşılır.
22. **Yağmur alkışı.** Katılımcılar, sol ve sağ işaret parmaklarını birbirine vurarak ses çıkarırlar. Sonra iki, üç ve dört parmaklarını birbirlerine vurarak alkışlarlar. En sonunda avuç içiyle alkışlanır. Bu alkış yağmurun hızını anlatır. Ardından yağmurun azaldığını belirtmek için geriye doğru alkışa devam edilir. Dört, üç, iki parmakla birbirine vurulur ve durulur.

#### **SON SÖZ: Güle güle ☺**

- Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (1948): Bireylere özgür ve tam iradeyle evlenme hakkı tesis edilmiş ancak ilgili taraflardan birinin hayat arkadaşıyla ilgili bilinçli bir karar vermek için yeterince olgun olmaması halinde iradenin özgür ve tam olamayacağı kabul edilmiştir.
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi CEDAW (1979): Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır.
- Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989): Cinsiyet ve yaş yönünden eşitlik hakkı, evlenme ve aile kurma hakkı, yaşama hakkı, mümkün olan en yüksek sağlık standardına erişme hakkı, eğitim ve gelişme hakkı ve kölelikten uzak yaşama hakkı vd.
- Uluslararası Çocuk Merkezi'nin bir sunumuna göre, çocuk annelerin yaptıkları doğumlarda birinci aydaki çocuk ölümleri, 20 yaşındaki annelerin bebeklerine kıyasla % 50 daha fazladır. Aynı sunuma göre, çocuk annelerin doğurduğu bebeklerin % 60'ı bir yaşından önce ölmektedir. (Ergin, 2013)
- Türk Medeni Kanunu'na göre 17 yaşını doldurmamış kızlar, Çocuk Koruma Kanunu'na göre 18 yaşını doldurmamış kızlar, Türk Ceza Kanunu'na göre ise 15 yaşını doldurmamış kızlar çocuk gelin sayılmaktadırlar (Keçe, 2013)
- Tıp eğitiminde temel kural (14. yy): "Önce zarar vermemek" Eğitimde de geçerlidir! (<http://www.assulapia.com/primumnonnocere.htm>) (Tülay Üstündağ, 2011)

#### **Atölyenin Yürütülmesinde Kullanılan Temel Kaynaklar**

- CRAWFORD, A. ve Diğerleri. 2009. **Düşünen Sınıf İçin Öğretme ve Öğrenme Yöntemleri.** Çev. Pelin Atasoy ve Diğerleri. Akbank, ERG ve MEB Ortaklığı Düşünme Gücü: Soran ve Sorgulayan Gençlik İçin Öğretmen Eğitimi Destek Projesi. İstanbul: Biltur Basım Yayın ve Hizmet A.Ş.
- GÜRKAYNAK, İpek ve Diğ. 2000. **Yurttaş Olmak İçin. Eğitici El Kitabı.** İstanbul: Umut Vakfı
- GÜRKAYNAK, İpek ve Diğ. 2000. **Yurttaş Olmak İçin. Öğrenci Kitabı.** İstanbul: Umut Vakfı
- GÜVENÇ, Bozkurt. 2013. **Erkek Egemen Dünyada Kadın Sorunları Sözlüğü.** İstanbul: Cumhuriyet
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay. 2012. **Yaratıcı Drama Öğretmenimin Günlüğü.** 11. Baskı. Ankara: Pegem Akademi
- ÜSTÜNDAĞ, Tülay. 2011. **Yaratıcılığa Yolculuk.** 5. Baskı. Ankara: Pegem Akademi

<http://gundem.milliyet.com.tr/ilkokulda-nisan-11-inde-evlilik/gundem/detay/1757716/default.htm> 28.11.2013 tarihinde indirildi.

<http://www.anneboyutu.com/yazar?prof-dr-atilla-buyukgebiz-cocuk-evlilikler&ArtId=12735> 28.11.2013 tarihinde indirildi.

<http://www.unicef.org.tr/tr/content/detail/73> 28.11.2013 tarihinde indirildi

<http://www.doktorsitesi.com/makale/cocuk-gelinler--8220evlilik-degil-vecilik-oyunu-8221>  
Cem Keçe 30.11.2013 tarihinde indirildi.  
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/25077465.asp> Sedat Ergin. 9.11.2013  
30.11.2013 tarihinde indirildi.

## **Çocuk Evlilikleri (<http://www.unicef.org.tr/tr/content/detail/73.28.11.2013> tarihinde indirildi)**

**Uluslararası durum:** Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde (1948) bireylere özgür ve tam iradeyle evlenme hakkı tesis edilmiş ancak ilgili taraflardan birinin hayat arkadaşıyla ilgili bilinçli bir karar vermek için yeterince olgun olmaması halinde iradenin özgür ve tam olamayacağı kabul edilmiştir. Türkiye'nin taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin (CEDAW) 16.2 sayılı maddesinde "Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dahil gerekli tüm önlemler alınacaktır" denilmektedir. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi (CEDAW), bu yaşın 18 olması tavsiyesinde bulunmaktadır. Buna karşın, çocuk evlilikleri pek çok ülkede ve kültürde çeşitli nedenlerle varlığını sürdürmektedir. **Çocuk evliliği çok büyük oranda kız çocuklarını etkilemekte, onları ailelerinden ve arkadaşlarından ayırmakta, çocukluklarını ellerinden almakta, ev içi şiddete maruz bırakmakta ve gelişimlerini ve eğitimsel, sosyal ve mesleki alanda sahip oldukları fırsatları tehlikeye atmaktadır. Çocuk evliliği çoğunlukla erken ve sık gebeliklere yol açmakta ve anne ve çocuk ölüm riskini artırmaktadır.** Bunların yanı sıra, kayıt dışı evlilikler, evlilikte sorun çıkması halinde kızları/kadınları kanuni teminattan ve mülkiyet hakkı dahil olmak üzere yasal haklardan yoksun bırakmaktadır. Bütün bu nedenlerle UNICEF, erken evliliği pek çok hakkın ihlali saymaktadır; bu haklar arasında cinsiyet ve yaş yönünden eşitlik hakkı, evlenme ve aile kurma hakkı, yaşama hakkı, mümkün olan en yüksek sağlık standardına erişme hakkı, eğitim ve gelişme hakkı ve kölelikten uzak yaşama hakkı bulunmaktadır.[31]

**Mevzuat ve uygulama:** Türkiye'de evlenme yaşı daha önce erkekler için 17, kızlar için 15 iken, Türk Medeni Kanunu'nda yapılan kapsamlı değişikliklerin yürürlüğe girdiği 2002 yılından bu yana hem kızlar hem de erkekler için 17 olarak belirlenmiştir. **18 yaşından küçüklerin evlenmek için ebeveynlerinin onayını almaları gerekmektedir.** Olağandışı koşullarda hakim onayıyla 16 yaşında evlenmeye izin verilmektedir.[32] Çocuğun cinsel ilişkiye rıza gösterdiğinin varsayılabilmesi için gereken asgari yaş 15'tir. Artan kentleşme ve eğitim sürelerinin uzaması nedeniyle kadınlar arasında ortalama ilk evlilik yaşı yirmi yıl önce 19,5 iken 2008'de yaklaşık 22'ye yükselmiştir.[33] Ancak çocuk evliliği, özellikle de 18 yaşından küçük kızların evliliği, bu bölgelerle sınırlı olmamakla birlikte Doğu'da ve kırsal bölgelerde ve erkek çocukların da erken yaşta evlenme eğiliminde oldukları bazı Roman topluluklarında kabul edilebilir, normal ve hatta arzu edilir bir durum olarak görülebilmektedir. Bazı uç durumlarda evlilik yaşının 12'ye kadar düştüğü bildirilmektedir. **Erken evlilikler, resmiyetin söz konusu olmadığı ve yasal anlamda bağlayıcı hakları beraberinde getirmeyen dini evlilikler biçiminde gerçekleşmektedir** (herhangi bir evlilik töreni yapılmaksızın birlikte yaşama pratiği çok seyrek). Ceza Kanunu, resmi evlilik töreninin gerçekleştirilmediği durumlarda dini evlilik törenlerinin yapılmasını yasaklamakta ve 2-6 aylık hapis cezaları öngörmektedir. [34] Ancak bu hüküm uygulanmamaktadır. Erken dini evlilikler, genç gelinin (ve/veya damadın) 17 yaşına (veya hakim onayı olması halinde 16 yaşına) erişmesiyle birlikte resmi törenle resmi hale getirilebilmekte veya getirilmeyebilmektedir. Yapılan bir resmi araştırmaya göre, Türkiye'deki evli çiftlerin yüzde 86'sı hem dini hem de resmi törenle evlenmiş, geri kalanların çoğunluğu yalnızca resmi tören yapmıştır. Bununla birlikte, yüzde 3,7'si (kırsal bölgelerde ise yüzde 5,1'i) yalnızca dini törenle evlenmiştir ve bu oran Doğu bölgelerinde, özellikle de Güney Doğu Anadolu'da belirgin bir artış göstererek yüzde 16,1'e ulaşmaktadır.[35]

**Yaygınlık: Evlilikle ilgili resmi veriler yalnızca resmi evlilik törenleriyle yapılan evlilikleri kapsamaktadır.** Bu veriler bile evliliklerin önemli bir kısmının 18 yaşından küçük kızlarla gerçekleştirildiğini göstermektedir. Evlilik yaşıyla ilgili Türkstat rakamları Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi verilerine dayanmaktadır ve gelinlerin yüzde 26'sının 16-19 yaş aralığında olduğunu göstermektedir. Orta Anadolu bölgesinde bulunan Yozgat ili, yüzde 44'le en yüksek orana sahiptir. Dini evlilikler dikkate alındığında, evli kızların yaklaşık yüzde 30'unun evlendikleri sırada on sekiz yaşından küçük olduğu iddiası yaygındır. Anket verileri çelişkilidir. 2008 yılına ait bir ankete[36] göre 20-24 yaş aralığındaki kadınların yüzde 16,5'i 18 yaş, yüzde 2,5'i 15 yaş itibarıyla evlenmiş veya birlikte yaşamaya başlamıştır. 2006 yılına ait bir diğer ankete[37] ise evli kadınların yüzde 31,7'sinin ve evli erkeklerin yüzde 6,9'unun on sekiz yaşından önce evlendiklerini söyledikleri belirtilmektedir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2008 yılında gerçekleştirilen Demografi ve Sağlık Araştırması, 18 yaşındaki kadınların yüzde 9,7'sinin ya ilk çocuklarını doğurmuş olduklarını ya da ilk çocuklarına hamile olduklarını göstermiştir. 17 yaşındakiler için bu oran yüzde 4,4, 16 yaşındakiler için 2,2 ve 15 yaşındakiler için yüzde 0,4'tür. Aynı kaynağa göre erken çocuk doğurmanın (20 yaş öncesi annelik veya hamilelik) en yaygın olduğu kesimlerin kırsal bölgelerde ve sosyoekonomik yelpazenin en düşük ikinci yüzde yirmilik diliminde yer aldığı görülmektedir. Erken çocuk doğurma, on iki bölge içinde en sık Orta Doğu Anadolu'da görülmekte ama Ege, Batı Karadeniz, Orta Anadolu ve Batı Anadolu bölgelerinde de görece yaygın olduğu gözlenmektedir.

**Nedenler ve özellikler:** Türkiye'de çocuk evliliklerinin ve özellikle de çok erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerin nedenleri ve özellikleri ile ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. **Şüphesiz, çocuk evliliklerinin nedenleri ve sıklığı bölgeden bölgeye, topluluktan topluluğu ve durumdan duruma değişiklikler göstermektedir.** Erken evlilik genellikle adetten veya geleneksel sayılmaktadır. Türkiye'nin

orta ve doğu bölgelerindeki kırsal kesimlerde ve aynı zamanda bazı kentsel bölgelerde kızların okulu 15 yaşında veya hatta daha erken yaşta terk etmeleri ve ebeveynlerinin kendileri için seçecekleri erkeği reddetme hakkına sahip olduklarını bile bilmeksizin sebatla “kısmetlerini” beklemeleri normal sayılmaktadır (ebeveynler, toplumun diğer kesimlerinde de çocuklarının eş seçimleri üzerinde kuvvetli bir etkiye sahiptirler). Bu tür bölgelerde aileler, kızlarının evlenmesini, kızlarının bir erkeğin himayesi altına alınmasını sağlamanın ve böylece onu cinsel saldırılardan veya başka çeşit istenmeyen cinsel ilgi biçimden korumanın (ve böylece ailenin namusunu korumanın) veya kızlarının çocuk doğurma süresini uzatmanın bir yolu olarak görmektedirler. Ebeveynler “başlık parası” da alabilmektedirler (mevcut evliliklerin yüzde 17’sinde başlık parası verilmiştir ve bu oran kırsal bölgelerde yüzde 24’e yükselmektedir).[38] Yoksulluk da erken evliliği teşvik edici bir etken olabilir. Aileler, kızlarının yeni ailelerinin ona daha iyi ekonomik koşullar sağlayabileceğini umuyor veya sırf evde bir boğazın eksilmesinden bile memnuniyet duyuyor ve başlık parası aldıklarına seviniyor olabilirler. Çok erken yaşta evliliklerin en sık gerçekleştiği toplum kesimlerinin, kadınların toplumsal statüsünün en alt düzeyde olduğu, eğitim düzeyinin düşük seviyelerde seyrettiği ve eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin en fazla olduğu toplum kesimleri olduğu düşünülmektedir. Çok erken yaşta evlilik dahil olmak üzere erken evlilik bazen akraba evliliği (çoğunlukla kuzenler arasında), beşik kertmesi, berdel (kızın, erkek kardeşinin evlendiği kızın erkek kardeşiyle evlenmek zorunda bırakılması gibi) ve çok eşlilik (kadın eşlerden yalnızca biriyle resmi evlilik yapıldığı için bu durum kovuşturmayla konu olmamaktadır) gibi uygulamalarla bağlantılı olarak da gerçekleşebilmektedir. Erken evlilik, çocukları haklarından mahrum bırakmanın yanı sıra bazen doğan çocukların nüfusa kaydettirilmemesi, veya “koca”nın cinsel saldırıdan kovuşturmayla uğraması gibi ikincil sonuçlara da yol açmaktadır.

[31] UNICEF: Çocuk Evlilikleri ve Hukuk, 2008

[32] Maddeler 124-128

[33] Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü: Demografi ve Sağlık Araştırması 2008

[34] Madde 230

[35] Türkstat/Başbakanlık Aile ve Toplumsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü: Aile Yapısı Araştırması, 2006

[36] Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü: Demografi ve Sağlık Araştırması 2008

[37] Türkstat/ Başbakanlık Aile ve Toplumsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü: Aile Yapısı Araştırması, 2006

[38] Türkstat/ Başbakanlık Aile ve Toplumsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü: Aile Yapısı Araştırması, 2006

<http://gundem.milliyet.com.tr/ilkokulda-nisan-11-inde-evlilik/gundem/detay/1757716/default.htm>.28.11.2013 tarihinde indirildi.

## İlkokulda Nişan 11'inde Evlilik (BURCU KARAKAŞ / Niğde)

Niğde Devlet Hastanesi yetkililerinin gebe takip uygulamasına başvuruların azlığı üzerine başlattığı çalışma sonucunda, kız çocuklarının 11-14 yaş arası evlendirildiği ortaya çıktı. Gebe takip uygulamasına başvuruların az olmasının nedeninin ise, çocuk yaşta hamile kalan kızların ailelerinin yasal işlem başlatılacağını bilmeleri ve bundan korkmaları olduğu belirtildi.

Niğde'ye 60 km. uzaklıkta bulunan Dünderlı kasabasında, ilkokul çağına nişanlandırılan kız çocukları 11-14 yaş arasında evlendiriliyor. Niğde'de çocuk yaşta evliliklerin Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu belirten Sosyolog Bülent Kara, pilot bölge seçilen Bor ilçesinde çocuk yaşta evliliklerle mücadele için başlatılan projenin, İl Sağlık Müdürlüğü'nün desteğini çekmesiyle askıya alındığını söyledi. Uzmanlar, çocuk gelin vakalarının son yıllarda Niğde merkeze doğru yayıldığı, devlet yetkililerin bu duruma göz yumduğu konusunda uyardı. Milliyet'in Dünderlı'da konuştuğu kadınlar da şikayetçi; "Bassınlar cezayı bakalım bir daha oluyor mu?" Niğde Devlet Hastanesi yetkilileri, Niğde'nin Dünderlı kasabasında gebe takip uygulamasına başvuruların az olmasını fark ederek harekete geçince, korkunç bir gerçeği ortaya çıkardı. Yapılan araştırmalarda, kız çocuklarının ilkokulda nişanlandırılarak, 11-14 yaş arasında evlendirildiği saptandı.

**Burada düğün eksik olmaz.** Niğde merkeze bağlı Dünderlı kasabasına, önce davul zurna, ardından üç el silah sesi eşliğinde giriyoruz. Belediye binası bahçesinde oturan birkaç erkeğe, "Düğün mü var?" diye sorunca, gülererek yanıt veriyorlar: "Düğün var tabii. Burada düğün eksik olmaz! Akşam atılan silahları görersen, Tektaş gibi!" Muhtar Numan Sert'le, köy meydanındaki kahvehanesinde konuşuyoruz. Kız çocuklarının erken yaşta evlendirildiklerini inkar etmiyor: "Çocuk evliliği daha önceleri yoktu. Ortaokulu bitirip liseye devam etmeyen kızlar evlendiriliyor. Diyelim kız 16 yaşında. Nişanlanır, 2 sene sonra da evlenir. Önce imam nikahı kıyılır, sonra resmi nikah beklenir. Kızlar liseye son 5-6 senedir devam ediyor." Numan bey, kendi kızını 17 yaşında evlendirmiş. 15 yaş ve altındaki kız çocukların evlendirildiklerini kesinlikle kabul etmiyor, ancak 'nadiren' olduğunu söylüyor: "13 yaşında evlendirmek olur mu hiç! 16-17 olabilir, 15 yaş altı zaten suç!"

**"Kız sattım"** Köydeki delikanlılar ise Numan bey ile aynı fikirde değil. Kahvede masalarına konuk olduğumuz gençler, 20-25 yaş arasında. Biri yeni askerden dönmüş, 17 yaşında nişanlısı varmış. Diğerleri askere gidecekmiş. Kendilerinden pek bahsetmiyorlar ama belediye başkanının 22 yaşındaki oğlunu, 14 yaşındaki kızla nişanladığını, 8. sınıfta okuyan neredeyse bütün kızların nişanlı olduklarını anlatıyorlar. "Burada kızlar 10, erkekler 20 yaş ve üstü evlendirilir" diyorlar. Masada amcaları sayılacak biri, çocuk yaşta evlendirilmeyen kız çocuklarının sayısının bir elin parmağını geçmeyecek kadar az olduğunu vurgulamak için; "Bir tane 17 yaşında vardı, ben sattım" diye araya giriyor. "Kız evlendirmek" yerine kullanılan "satmak". "Satmak" Dünderlı'da sıklıkla telaffuz edilen bir kelime. 78 yaşındaki Mehmet amca da, "Okul bitince kızlar satılıyor" diyerek, köyün 'usulünün' böyle olduğunu söylüyor.

**"İki senesi kaldı"** Rukiye hanım (51), 15'inde evlenmiş. Bir kızını 13 yaşında evlendirmiş çünkü; "Bu köyün kanunu böyle". Bir kız daha varmış, o bu sene liseye başlayacakmış. "Vermem onu erken" diyor. Kızının okumasını, kendi ve ablasıyla aynı kaderi paylaşmamasını istiyor. Sohbetimize iki kız çocuğu kulak kesiliyor. Bir adam, "Bak mesela, bu 11 yaşında. İki senesi kaldı" deyince, gülüşmeler oluyor. Kadınlar, çevre köylerde de durumun aynı olduğunu söylüyor. Fadime teyze, konuştuğumuz diğer kadınlar gibi, çocukların evlendirilmesini doğru bulmuyor: "Suç değil mi, bassınlar cezayı da bakalım bir daha oluyor mu!"

**4 gün 4 gece düğün.** Düğün yerine gidiyoruz. Kapıda lokum, bisküvi ve şeker ikramı var. Dünderlı'da düğünler, 4 gün 4 gece sürüyor. Kerpiç bir evin bahçesindeki düğün yerinde, yerdeki sedirlerde oturuluyor. Bahçenin bir ucunda klavye çalıp şarkı söyleyen genç bir adam var. Gelinin lise 2'de okuduğunu, damadın ise askerden yeni geldiğini öğreniyoruz. Ancak damat, gelini evine bırakmaya gittiği için ikisi de düğün yerinde yok. Bir süre gelmelerini bekliyoruz ama düğün sahiplerinden bir beyefendi, gazeteci olduğumuzu öğrenince, bizi kibarca dışarı buyur ediyor.

**Liseden 3 mezun** Niğde'de bir sağlık kuruluşunda çalışan, ismini vermek istemeyen sosyal hizmet uzmanı, Dünderlı'nın gebe takibi yapılmayan yerler arasında olması nedeniyle dikkatlerini çektiğini söyledi. Uzman, bir araştırmaya göre, kasabada ortaöğretimden sonra liseye devam ederek mezun olan kız öğrenci sayısının 3 olduğunu belirtti: "15'inde hâlâ evlenmemiş kızlara 'evde kalmış' gözüyle bakılıyor. Kız çocuklar hamile kalınca, yasal işlem başlatılacağı için hastaneye gidemiyor. Kasabada aile içi şiddet vakaları yüksek. Riskli gebeliklerde takip olmadığı için engelli doğan çocuk sayısı da çok fazla."

**Sözlü için arka sıra izni!** Niğde Devlet Hastanesi'nde geçen yıllarda görev yapan bir psikolog ise çocukların ilkokul çağına nişanlandırıldığını saptadıklarını belirterek, bir öğretmen arkadaşının kendisi ile paylaştığı hikayeyi şöyle anlattı: "Bir öğretmen arkadaşım bir gün bir kız öğrencisine tahtaya kalkmasını

söylemiş. Kız ayağa kalkıp yerine oturmuş. Tekrar seslenince yine kalkmış, ardından yine oturmuş. Öğretmen arkadaşım bakmış, kız arkasına bakıp yerine oturuyor. 'Kalkmama izin vermiyor' deyip arkadaki bir erkek öğrenciyi gösterince, arkadaşım 'Oğlum sana ne oluyor' demiş. Çocuk, 'Ben onun nişanlısıyım' diye yanıt vermiş."

**Aileleri nerede?** İsmi vermek istemeyen psikolog, devlet kurumlarının çocuk gelin vakalarına göz yumduğunu savunarak, şöyle devam etti: "Dünderli'ya aile içi şiddet için gittiğim sınıfa şöyle bir bakıp, 'Bunların aileleri yok mu' dedim. Sınıfta hep 14-15 yaşlarında kızlar ve kucaklarında çocuklar vardı. Dinlemeye onlar gelmiş. Askerden dönen erkekleri, kız çocuklarıyla evlendiriyorlar. Erkek, iş için şehir dışına çıkarsa, kızı beklemeden başkasıyla evlendiriyorlar. İkinci evlilik, 30 yaş ve üstü erkeklerle oluyor. Bu duruma göz yumuluyor. Diyanet de göz yumuyor. Herkes yasak olduğunu biliyor. Adli süreç başlarsa, hemen herkesin cezaevine gireceği biliniyor."

**Merkeze yayıldı.** Psikolog, çocuk yaşta evliliklerin Niğde merkeze doğru yayıldığı konusunda uyararak, şunları söyledi: "Ensest de evlilik sebeplerinden biri. İntihar girişiminde bulunan bir kadın, babası tarafından tecavüze uğrayınca evlendirildiğini anlatmıştı. Tecavüzcüsüyle evlendirilen kızlar var. Devlet kademelerinde yüksek mevkilerde bulunan bazı kişilerden, 'Değiştirip ne yapacaksınız, nasıl önleyeceksiniz' diyenler olmuştu. Çocuklar 'Okumak istiyoruz, evlenmek istemiyoruz artık' diyor ama herkes üç maymunu oynuyor."

**Proje askıya alınmış.** Niğde Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Bülent Kara, Niğde'de çocuk gelin vakalarının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğunu söyledi. Kara, çocuk gelinlerle mücadele için pilot bölge seçilen Bor ilçesinde başlatılan projenin, Niğde İl Sağlık Müdür Ali Rıza Erdoğan'ın desteğini çekmesiyle askıya alındığını belirterek, şunları söyledi: "Niğde Üniversitesi olarak, Niğde Valiliği ve Bor Kaymakamı ile 5 yıllık 'Ah Bir Çocuk Olsam' adında ortak bir proje yürütüyorduk. Amaç, erken yaşta evliliklerin nedenlerini tespit etmek ve süreç içinde azalmasını sağlamaktı. Proje 1 yıl sürdü, ancak Bor Kaymakamı görevden alınca, İl Sağlık Müdürü de projeden çekildi. 2012 Nisan'ında başlatmıştık projeyi, 5 ay önce askıya alındı. İl Sağlık Müdürlüğü, projenin yürütücülerinden olduğu ve desteğini çektiği için devam edemedik. Niğde'de erken yaşta evlilikler, Türkiye ortalamasının üzerinde. Kızlar, 11-14 yaş arasında evlendiriliyor."

**Teyze dediklerim.** Sosyal hizmet uzmanına göre, kız çocuklarının eğitimine harcanacak para 'gereksiz' görülüyor. Kızlar, 13 yaşında evlenmek zorunda hissettikleri için erken ergenliğe giriyor. Küçük yaşta ev işlerine alıştırılan kızlar, çocuk yaşta erişkin gibi davranmaya başlıyor: "Bir gün ziyarete gittiğimiz bir köyün muhtarı durumu paylaşınca bize hak verdi. Sonradan öğrendik ki kızını 13 yaşında evlendirmiş. Bir belediye başkanı da söylediklerimizi onayladı. Meğer o da 21 yaşındaki oğlunu, 13 yaşında bir kızla evlendirmiş. Hamilelikte ortalama yaş 14. Genelde 20 yaş üstü erkeklerle evlendiriliyorlar. Hastalıklı bir durum var. Ben 37 yaşındayım, hastaneye gelen bazı kadınlara 'Teyze' diyordum. Teyze dediklerim benden 10 yaş küçük çıkıyordu. Çocuk yaşta çocuk doğurmaya başladıkları için erken yaşta yıpranıyorlar. 30 yaşında kayınvalide olanlar var."



## Kişisel Özellikler Tablosu

Kişisel Özellikler	Adlar
1) Marmara Bölgesinde doğan	
2) Lisede görev yapan	
3) Çocukluğunda evcilik oynayan	
4) Kamu kuruluşunda çalışan	
5) Turkcell telefon hattı kullanan	
6) Aralık ayında doğan bir çocuk tanıyan	
7) Kasım ayında sinema, tiyatro, konser vd. giden	
8) En az bir kardeşi olan	
9) Bir çalgı/enstrüman çalmayı bilen	
10) Çocukluğunda ağaca, tepeye vd. tırmanan	

## ÇOCUK EVLİLİKLERİ TABLOSU

Çocuk evlilikleri ile ilgili ifadeler	Uluslar arası sözleşmeler ile ilgili	Uluslar arası sözleşmeler ile ilgili değil	Karar veremedim	Çünkü
1) Çocuk evliliği çok büyük oranda kız çocuklarını etkilemekte, onları ailelerinden ve arkadaşlarından ayırmakta, çocukluklarını ellerinden almaktadır.				
2) Çocuk evliliği çoğunlukla erken ve sık gebeliklere yol açmakta ve anne ve çocuk ölüm riskini artırmaktadır.				
3) 18 yaşından küçüklerin evlenmek için ebeveynlerinin onayını almaları gerekmektedir.				
4) Erken evlilikler, resmiyetin söz konusu olmadığı ve yasal anlamda bağlayıcı hakları beraberinde getirmeyen dini evlilikler biçiminde gerçekleşmektedir.				
5) Evlilikle ilgili resmi veriler yalnızca resmi evlilik törenleriyle yapılan evlilikleri kapsamaktadır.				
6) Çocuk evliliklerinin nedenleri ve sıklığı bölgeden bölgeye, topluluktan topluluğu ve durumdan duruma değişiklikler göstermektedir.				